

אמרי שמזאל

פניני תורה ומוסד
מדרש והלכה
על פרשת השבוע

במדרב

נערך ונלקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנן שיל קדושים האדמו"ר
הרב שמזאל שומעון טולידאנו שליט"א

אמרי שמואל

©

כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד

"בית מאיר"

ע"ש ב"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א

רחוב העצמאות 39

זובע הסיטי אשדוד

מייל: sisat2@gmail.com

לפרטים: 058-4150707

גרפיקה עיצוב וסדר:

א.י.ש. אשדוד

0527627127

כל המעוניין
להקדיש את החוברת
להצלחה, לפואה
או לעלוי נישמת,
ניתן לפנות
ל: 0584150707

לקבלת החוברת
במייל או בוזאצפ,
ניתן לשלוח הודעה
במייל sisat2@gmail.com
בוזאצפ 058-4150707

ברכה והצלחה

חוברת זו מוקדשת לברכתם לבריאותם ולהצלחתם של

רפאל בן מרים	רונית בת פנינה
שלמה בן מרים	יונה בן מרים
שהם בן ירדנה	אלהי בן רונית
נחוראי בן ירדנה	שיראל בת ירדנה
אריאל בן ירדנה	שילת בת רונית
תהל בת ירדנה	אפרת בת רונית
דניאל בן לילך	שירה בת רונית
ויקטור בן לילך	אביגיל בת רונית
רחל בת חסיבה	אורי דניאל בן רונית
משה בן חנה חנינה	ירדנה בת מוזל
פנינה בת דימנטה	דני בן חסיבה
אבשלום בן יעל	יעקב בן רחל
לילך בת יעל	נורית בת חסיבה
רעות בת עפרה	מוזל בת רחל
רפאל אורן בן פנינה	דוד בן זוהרה

שהקב"ה ימלא את כל מישאלות ליבם לטובה ולברכה
ויזכו לבריאות איתנה ופרנסה טובה שפע ברכה
מוזל והצלחה בכל מעשה ידיהם, אמן.

תוכן ענינים

פרשת במדבר

- 7. האדם צריך להפקיר את כל עניני העולם כדי להיות ראוי לקבלת התורה..... 7
- 7. מדוע התורה הדגישה שה' דיבר עם משה במדבר סיני?..... 7
- 7. כדי לזכות לקבל את התורה צריך להידבק במידת הענווה..... 7
- 8. התורה ניתנה על הר סיני הנמוך..... 8
- 8. משה קיבל תורה מסיני ולא בסיני..... 8
- 8. משה רבינו למד מהר סיני את מידת הענווה..... 8
- 8. תזכור שפעם היית עבד ולכן אין לך במה להתגאות..... 8
- 9. מתי זוכים להיות באחדות רק מתי שיש ענווה..... 9
- 9. כל מי שיש לו גאווה הוא מורד במלכות שמים..... 9
- 9. ה' לא הביא את הרעה בימי אחאב כי הוא נכנע לפניו..... 9
- 9. הגאווה לא עוזבת את האדם עד רגע המוות..... 9
- 10. הצדיקים היו מקטינים את עצמם..... 10
- 10. אברהם אבינו לא החזיק טובה לעצמו..... 10
- 10. משה רבנו לא החזיק טובה לעצמו..... 10
- 10. דוד המלך לא החזיק טובה לעצמו..... 10
- 10. רבי יוחנן בן זכאי לא החזיק טובה לעצמו..... 10
- 11. כל אדם החזקתי אותו ליותר טוב ממני..... 11
- 11. יעקב חבל נחלתו..... 11
- 11. חיפש ביזיונות בכדי שיוכל לקיים את המצוה בשלימות..... 11
- 14. מי שדעתו שפלה עליו מעלה עליו הקב"ה כאילו הקריב כל הקרבנות..... 14
- 14. מי שיש בו גאווה אינו קם בתחיית המתים..... 14
- 15. מזמור לדוד ה' לא גבה לבי..... 15
- 15. דוד המלך לא התגאה כשהרג את גולית..... 15
- 15. דוד המלך לא התגאה כששמואל המליך אותו..... 15
- 16. דוד המלך הודה לה' על מה שהוא סבל עד עתה..... 16
- 16. אבן מאסו הבונים..... 16
- 16. ישיבת הענייים טובה לי מאוד..... 16
- 17. הקב"ה מצווה את משה רבינו לספור ולמנות את בני ישראל..... 17

- 17 ❖ הטעם שה' ספר את עם ישראל הוא כדי להודיע ולהראות את חיבתו לעם . . . . .
- 17 ❖ משה פקד אבל על פי ה' שהקב"ה עזר לו . . . . .
- 18 ❖ הקב"ה מבקש מהאדם רק לפי כוחותיו ולא למעלה מכוחותיו . . . . .
- 18 ❖ שבט דן הקטן בהתחלה לבסוף נהיה גדול יותר משבט בנימין שבהתחלה . . . . .
- 18 ❖ בכל דבר צריך האדם להסתכל על הסוף ולא על ההתחלה . . . . .
- 19 ❖ מי שהיה חי באותו זמן היה אומר כמה רע לאברהם אבינו . . . . .
- 19 ❖ דגלים- כל אדם יש לו ייחודיות וברכה בפני עצמו שאין לאף אדם בעולם . . . . .
- 19 ❖ עם ישראל רצו שיהיה להם דגלים כמו למלאכים . . . . .
- 20 ❖ למה התורה נתנה חשיבות כל כך גדולה לדגלים? . . . . .
- 20 ❖ בלעם הרשע לא יכל לקלל את עם ישראל בגלל שראה את הדגלים . . . . .
- 20 ❖ לכל מלאך יש תפקיד שמיוחד אך ורק לו . . . . .
- 20 ❖ הדגל מסמל שיש לו תפקיד מסויים . . . . .
- 21 ❖ ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרם בנחת רוח . . . . .
- 21 ❖ כאשר כל אחד מבין שיש לו תפקיד אחר מהשני כבר אין קינאה . . . . .
- 21 ❖ כל מלאך מכיר את תפקידו . . . . .
- 21 ❖ לכל יהודי יש לו תפקיד ומהות בעולם שמיוחד דווקא לו . . . . .
- 22 ❖ מה מחפש הרב מבריסק בשעת ההפצצות . . . . .
- 23 ❖ יחשוב שצריך ללמוד רק את הדף הזה . . . . .
- 23 ❖ הטעם שכל אחד נחשב יחידי בעולמו . . . . .
- 23 ❖ כשם שפרצופיהן שונים כך דעותיהם שונות . . . . .
- 24 ❖ חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם . . . . .
- 24 ❖ אפילו אם עשרה נשים יאפו לחם באותו תנור, לכל לחם יהיה טעם אחר . . . . .
- 24 ❖ כל יהודי הוא כמרגלית בכתרו של הקב"ה . . . . .
- 24 ❖ כל יהודי זה אות בספר תורה . . . . .
- 25 ❖ מי שיכול למלא את התקפיד זה זה רק אתה . . . . .
- 25 ❖ ישאלו אותי למה לא היית זושא . . . . .
- 25 ❖ כל אחד הקב"ה מביא עליו נסיון שמתאים בדיוק לו . . . . .
- 25 ❖ לפי התכונות של האדם הקב"ה נתן לו תפקיד בעולם שמיוחד רק לו בלבד . . . . .
- 26 ❖ רצונו של הקב"ה שהוא יהיה דווקא במקום הזה . . . . .
- 26 ❖ הסיבה שיש לאדם עצבות כי אדם מנסה לחקות אנשים אחרים . . . . .
- 26 ❖ האדם צריך למצוא את השליחות שבשבילה הוא בא לעולם . . . . .
- 27 ❖ לכל שבט היה תפקיד אחר . . . . .

- 27 ..... לכל אחד יש את הניגון שלו ❖
- 29 ..... לכולם יש מטרה אחת, כולם עומדים סביב לקב"ה ❖
- 29 ..... לכל כוכב יש לו תפקיד ומהות בפני עצמו ❖
- 30 ..... אל תהי בז לכל אדם ..... ❖
- 30 ..... הטעם שאין את המילה אדם בלשון רבים ..... ❖
- 30 ..... בכל מה שאדם מזלזל בסוף הוא יצטרך לו ..... ❖
- 30 ..... רבי אלעזר בן שמוע לא זלזל בגוי ובזכות זה ניצלו כל היהודים ..... ❖
- 31 ..... אסור לזלזל באף אדם ..... ❖
- 32 ..... בהתחלה דוד המלך לא הבין למה ברא ה' שוטה קורי עכביש וצרעה ..... ❖
- 32 ..... דוד המלך הוצרך לשטות ..... ❖
- 32 ..... דוד המלך הוצרך לקורי העכביש ..... ❖
- 33 ..... דוד המלך הוצרך לצרעה ..... ❖
- 33 ..... הילולת רבנו הרמח"ל - כ"ו אייר ..... ❖
- 33 ..... מטרת חיבור המסילת ישרים ..... ❖
- 34 ..... האדם צריך לדעת את מטרתו בעולם ..... ❖
- 34 ..... הבסיס למסילת ישרים ..... ❖

פרשת במדבר תשפ"ב

במדבר שאין לו שום רצונות, ועל ידי זה יכולים לזכות בזמן מתן תורה לקדושה מהקב"ה, כמו שהיה בזמן מעמד הר סיני.

מדוע התורה הדגישה שה' דיבר עם משה במדבר סיני?

ושואל רבינו הנועם אלימלך (בהר ד"ה וידבר), שלכאורה אנחנו צריכים להבין, מדוע התורה הקדושה מדגישה כאן שהקב"ה דיבר עם משה במדבר סיני, הרי משעה שיצאו בני ישראל ממצרים, הם היו במדבר במשך ארבעים שנה, ובכל המקומות שהקב"ה דיבר עם משה רבינו, התורה לא מזכירה באיזה מקום דיבר הקב"ה עם משה, אלא רק בפרשה שלנו, התורה מזכירה שה' דיבר עם משה במדבר, וצריך להבין מדוע?

כדי לזכות לקבל את התורה צריך להידבק במידת הענווה

אלא אומר רבינו הנועם אלימלך שבכל שנה שקוראים בתורה בפרשת במדבר, זה יוצא סמוך לחג השבועות חג מתן תורה, ומדוע?

אלא באה התורה הקדושה לרמוז לנו, שכדי לזכות לקבל את התורה הקדושה, צריך קודם כל להידבק במידת הענווה, כמו המדבר שהוא הפקר לכל, שזה מהותה של מידת הענווה, ולהכניע את הלב לקב"ה, כי כל מי שיש לו גאווה לא יכול להתקרב

בשבת קודש הקרובה אנחנו מתחילים לקרוא בחומש הרביעי שבחמשה חומשי תורה, חומש במדבר. ושם אומרת לנו התורה הקדושה (במדבר א א) 'וידבר ה' אל משה במדבר סיני'. ואומר החידושי הרי"מ (אמרי הרי"ם מועדים ח"ב עמ' רמה), ששבת קודם מתן תורה נקראת שבת דרך ארץ, וזה בכדי ללמד אותנו את חשיבותה הגדולה של הדרך ארץ. ועד כדי כך היא חשובה, עד שדרך ארץ קדמה לתורה, (תנא דבי אליהו תחילת פ"א), שהתורה היא הכי חשובה, ועם כל זה דרך ארץ קדמה לתורה.

האדם צריך להפקיר את כל עניני העולם כדי להיות ראוי לקבלת התורה

בספר פרי צדיק (תחילת במדבר), לרבי צדוק הכהן מלובלין, כותב, שעיקר העבודה של האדם מראש חודש סיון להיות נעשה כמדבר, ומה הפירוש לעשות עצמו כמדבר?

אלא פירושו הוא להפקיר את כל עניני העולם הזה, שלא יהיה לו שום רצון, אלא רק רצונו של מקום, כמו שהמדבר הוא הפקר לכל ואין לו שום רצונות, וכל מי שרוצה להיכנס לתוכו יכול להיכנס, כך האדם צריך להיות כמדבר שאין לו שום רצונות, וכמו שהיה בזמן מתן תורה שהתורה ניתנה במדבר, וזה בכדי לרמז שצריך שלא יהיה לאדם שום רצונות כמו

בו מידת הענווה כמו שכתוב (במדבר יב ג) 'האיש משה עניו מאוד מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה'. לכן הוא זכה לקבל את התורה.

לקב"ה, ולא יכול לזכות לתורה הקדושה, כי התנאי של התורה הקדושה, זה הכנעה, שיהודי מכניע את ליבו לפני הקב"ה.

התורה ניתנה על הר סיני הנמוך

וכמו שרואים שהקב"ה בחר לתת את התורה דווקא על הר הנמוך ביותר שהוא הר סיני, וכל זה בכדי לרמוז לנו שאי אפשר לזכות לתורה אלא רק על ידי מידת הענווה, כמו שכתוב במדרש (ב"ר צט א), שבשעה שהקב"ה בא לתת את התורה הקדושה, באו כל ההרים לפני הקב"ה, ואמרו ריבוננו של עולם עלינו תיתן את התורה, אבל הקב"ה בחר לתת את התורה דווקא על הר הנמוך ביותר הר סיני, כדי לרמוז לנו שאי אפשר לזכות לתורה, אלא רק על ידי מידת הענווה. ולכן התורה הקדושה מדגישה, וידבר ה' אל משה במדבר סיני, כי הר סיני רומז למידת הענווה.

משה רבינו למד מהר סיני את מידת הענווה

ובאה התורה לרמוז לנו מהיכן למד משה רבינו את מידת הענווה מהר סיני, ממה שהקב"ה נתן את התורה דווקא על הר סיני, שהיה ההר הנמוך ביותר, מכאן הבין משה רבינו שכדי לזכות להתקרב לתורה הקדושה ולהתקרב לקב"ה, צריך להתנהג במידת הענווה.

תזכור שפעם היית עבד ולכן אין לך במה להתגאות

ואנחנו רואים בתורה שהדיבור הראשון שבעשרת הדיברות הוא אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, (שמות כ ב-ג), ומדוע לא פתח הקב"ה באנוכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ שזה שורש כל האמונה שה' ברא את העולם, ולא רק מה שה' הוציא אותנו מארץ מצרים?

אלא הביאור שהקב"ה ידע שמה שמביא את האדם לכל העבירות זה מידת הגאווה, ולכן אמר הקב"ה תזכור שפעם היית עבד, ולכן אין לך במה להתגאות, ולכן הקב"ה בחר להתחיל את נתינת התורה, באנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שאדם שפעם היה עבד. ובפרט שזה היה תוך זמן קצר ליציאת

משה קיבל תורה מסיני ולא בסיני

וכן רואים יסוד זה במשנה בפרקי אבות (פ"א מ"א), שאומרת המשנה 'משה קיבל תורה מסיני', ושואל רבינו הנועם אלימלך זצ"ל, מדוע כתוב משה קיבל תורה מסיני, וכי משה קבל את התורה מסיני, והרי הר סיני היה רק המקום שבו משה קיבל את התורה, והיה צריך לומר משה קיבל תורה בסיני?

אלא אומר רבינו הנועם אלימלך, שבא לרמוז לנו שמשם רבינו בגלל שהייתה

טז ה) 'תועבת ה' כל גבה לב'. ובמה יש לאדם להתגאות, אם בעושר או בכבוד, הרי זה שייך להקב"ה כמו שכתוב (דברי הימים א, כט יב) והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל.

ה' לא הביא את הרעה בימי אחאב כי הוא נכנע לפניו

הגמרא אומרת בירושלמי (סנהדרין פ"ה ה"ב), אפילו אם נגזר על האדם גזירה קשה מן השמים, אבל אם האדם מתנהג בענוה, הגזירה מתבטלת.

ומניין לומדים זאת? מאחאב המלך, שהיה רשע גדול ועבד עבודה זרה, והקב"ה חשב להביא עליו גזירות קשות מאוד מן השמים, אבל כשראה הקב"ה שאחאב יש בו ענוה הקב"ה ביטל ממנו את הגזירה, ואמר הקב"ה אני לא יביא הרעה בימיו כי ראיתי שהוא נכנע לפני, כמו שכתוב (מלכים א כא ט) 'הראית כי נכנע אחאב מלפני, יען כי נכנע מלפני לא אביא הרעה בימיו'.

הגאווה לא עוזבת את האדם עד רגע המוות

רבינו הקדוש רבי ישראל בעל שם טוב אומר, שרוב המידות הרעות שבאדם בשעה שאדם כבר זקן ותש כוחו כבר אין לו תאוה אליהם, אבל יש מידה אחת שלא עוזבת את האדם עד רגע המוות, וזה מידת הגאווה, וגם סמוך ממש לפטירה של האדם יצר הרע מכניס לאדם בלב

מצרים, זה הרבה יותר מכניע את לבבו, מאשר לומר לו באנוכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ, שזה דבר שהיה פעם שה' ברא אותו ואת העולם.

מתי זוכים להיות באחדות רק מתי שיש ענוה

הכח של חג השבועות זה אהבת חנים ואחדות, כי מתי זוכים להיות באחדות, מתי שיש ענוה. כי מתי שיש גאווה, אי אפשר שיהיה אחדות. כשיש כמה אנשים שרוצים לשבת ביחד בבית אחד, מתי יכולים לשבת ביחד? מתי שיש ענוה. אז יש אחדות. אבל במקום שיש גאווה, אין אחדות כל אחד מתרחק מחברו. באיזה בית יש אחדות, וכולם יושבים סביב שולחן אחד? במקום שאין גאווה, ויש ענוה, כולם באחדות.

לכן הקב"ה אמר התנאי שתקבלו את התורה הוא בתנאי שתהיו באחדות. וכדי שיהיה אחדות חייב שיהיה מידת הענוה, לכן הקב"ה נתן את התורה דווקא על הר סיני, ההר הנמוך ביותר, כדי לרמוז לנו אם אתה רוצה להתקרב לתורה ולהתקרב לבורא עולם אתה צריך להתנהג בענוה.

כל מי שיש לו גאווה הוא מורד במלכות שמים

ועד כמה חמורה היא הגאווה, מבואר בספר אורחות צדיקים (שער הגאווה), שכל מי שיש לו גאווה אפילו רק בלב, הרי הוא מורד במלכות שמים שנאמר (משלי

(לשון המדרש ויק"ר א טו). אע"פ כן הוא לא החזיק מעצמו, אלא הוא הרגיש בעצמו ונחננו מה.

דוד המלך לא החזיק טובה לעצמו

וכן דוד המלך עם כל דרגתו שהיה מלך ישראל, וחצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך, ועל אויביו היה מתפלל, שנאמר (תהלים לה יג) 'ואני בחלותם לבושי שק' אע"פ כן הוא לא החזיק מעצמו, ואמר 'ואנכי תולעת ולא איש'.
על אחת כמה וכמה אנו צריכים לנהוג בענווה.

רבי יוחנן בן זכאי לא החזיק טובה לעצמו

ומספרת הגמרא (ברכות כח ב) שכשחלה רבי יוחנן בן זכאי לפני שנפטר נכנסו תלמידיו לבקרו ומצאו אותו בוכה, אמרו לו רבינו למה אתה בוכה? הרי אתה נר של העולם ועמוד התורה? אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכים אותי שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס אין כעסו כעס עולם, ואם אוסרני בבית הסוהר אין איסורו איסור עולם, ואם ממתני אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לשחדו בממון בכל זאת הייתי בוכה. ועכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, שהוא חי וקיים לנצח נצחים, שמיתתו מיתת עולם ואיסורו איסור עולם וכעסו כעס עולם, ואיני יכול לשחדו בממון, ועוד שאני רואה שני שבילים לפני

מחשבה של גאווה, ומסופר שרבינו הקדוש הבעל שם טוב המילים האחרונות שאמר סמוך לפטירתו הוא אל תביאני רגל גאווה (תהלים לו יב).

הצדיקים היו מקטינים את עצמם

ואמרת הגמרא במסכת חולין (פט א), שהקב"ה אומר תראו את אבותיכם, נתתי גדולה לאברהם, אמר (בראשית יח כז) 'ואנוכי עפר ועפר'. נתתי גדולה למשה ואהרון, אמרו (שמות טו ז) 'ונחננו מה'. נתתי גדולה לדוד המלך, אמר (תהלים כב ז) 'ואנוכי תולעת ולא איש'.

אברהם אבינו לא החזיק טובה לעצמו

וזה נאמר על אברהם אבינו, שעם כל צדקותיו, שאחד היה אברהם, והוא מעבר אחד של הירדן וכל העולם עומד מולו, ולמרות זה הוא נשאר מאמין, ועבד את ה' במסירות נפש ונמרוד זרקו לכבשן האש, ועבר עשרה ניסיונות, מ"מ לא הרגיש בעצמו שהוא משהו, אלא אמר 'ואנכי עפר ואפר', והכוונה שכבר היה ראוי להיעשות, עפר ואפר על ידי כבשן האש, ורק ה' הצילו ברוב רחמיו.

משה רבנו לא החזיק טובה לעצמו

וכן משה רבינו שהיה 'אבי החכמה, אבי הנביאים, שהוציא את ישראל ממצרים ועל ידו נעשו כמה ניסים ונפלאות על ים סוף, ועלה לשמי מרום והוריד תורה מן השמים, ונתעסק במלאכת המשכן.

רואים עד כמה חמור לבזות את השני שהאדם מפסיד את העיקר שבו.

יעקב חבל נחלתו

אומר רבי ראובן הלוי הורביץ מזרנובצה (משלי חסידיים האזינו) כתוב בפסוק (דברים לב ט) 'יעקב חבל נחלתו', משל למה הדבר דומה, למלך, שלא היה אפשר להיכנס למלך, אלא ברשות המלך, ומי שהיה באיך המלך היה פותח לו, כי יש פרדסים ומי שעומד בשער איך המלך ישמע אותו? מה עשה המלך? המלך שם פעמון בחדר שלו, ושם חבל ליד השער, ומי שמנענע את החבל היה הפעמון מצלצל. והיה המלך מסתכל אם היה מנענע את החבל ביראה, המלך היה פותח לו. ואם היה מנענע את החבל בגאווה, אז המלך לא היה פותח לו.

הנמשל החבל זה התפילה אם מתפלל בענווה, אז ה' פותח שערי שמים ושומע התפילה, אבל אם מנענע בגאווה אז ה' לא מקשיב לו ולא שומע לתפילה שלו.

חיפש ביוזנות בכרי שיוכל לקיים את המצוה בשלימות

מסופר בספר שאל אביך ויגדך של הרב שלום שבדרון (ח"א עמוד ט), על הרב הקדוש רבי זושא מאניפולי (אחיו של רבי אלימלך מליז'נסק ז"ע) שהיה עני ומדוכא בייסורים, אך תמיד פיו היה מלא רינה להקב"ה למרות שבביתו שרר המחסור. בתו גדלה והגיעה לפרקה, וכבר

אחד של גן עדן ואחד של גיהנום, ואני לא יודע באיזה שביל מוליכים אותי ולא אבכה? אמרו לו תלמידיו רבינו ברכנו, א"ל יה"ר שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, א"ל רבינו עד כאן, א"ל הלוואי שתזכו לכך שהרי אדם שעובר עבירה אומר שלא יראני אדם.

רואים מעלתו של רבי יוחנן שכל חייו למד תורה והעמיד תלמידים, בכל זאת לא החזיק טובה לעצמו, ולא היה בטוח בעצמו שמגיע לו גן עדן מרוב הענווה שהייתה בו.

כל אדם החזקתי אותו ליותר טוב ממני

חז"ל (אורחות צדיקים שער הענווה) מספרים על אחד מגדולי הצדיקים שאמר להם לתלמידיו, כל אדם שראיתי אותו, החזקתי אותו יותר טוב ממני. ושאלהו כיצד יתכן כזה דבר, וכי גם אם הוא רשע הוא יותר טוב ממך?

אלא הוא ביאר להם אם היה קטן ממני בחכמה, הייתי אומר בליבי הוא שוגג ואני מזיד. אם היה גדול ממני בשנים, הייתי אומר יש לו יותר זכויות ממני, ואם היה עשיר הייתי אומר שהוא עושה צדקות יותר ממני, ואם היה עני הייתי אומר הוא שפל רוח ועניו יותר ממני, ובגלל דברים אלו הייתי מכבד כל אדם.

שלמה המלך אומר (משלי יא יב) 'בז לרעהו חסר לב', מי שבז לבני אדם סימן שהוא חסר לב, והלב זה עיקר האדם.

אבד בדרך כלשהי, ולא די לאותה אלמנה אומללה בזה שהכסף אבד, אלא שהחתן מסרב ללכת לחופה!...

שומעת האם שהכסף שהחביאה במגירה סמויה בביתה נעלם, והיא מתעלפת. שומעת הכלה כי החתן מסרב ללכת לחופה. וגם היא מתעלפת, אין שיעור לבהלה שירדה על כולם. צעקות רמות של 'הצילו' מתערבבות בצעקות 'חפשו את הגנב! שיתנו עצה איך להציל משפחה שלמה מבושה ואסון!'

כאשר שמע רבי זושא את כל המתרחש, הוא משתיק את כולם בקול רגוע: 'שא, שא, אני מצאתי! אני מצאתי את הכסף האבוד!'

לאחר כמה רגעי שמחה וששון, פונים ואומרים אל רבי זושא: 'נו, איפה הכסף? הואל נא להעבירו כדי שנוכל לערוך את החופה במזל טוב.'

משיב רבי זושא: 'וכי שוטה אני בעיניכם, שאסתובב עם סכום גדול של ג' מאות רובל בכיסי? אלא מאי השארתי באכסנייתי במקום שמור ביותר ומכם אני מבקש, היות ועלי להיות בטוח שהכסף שמצאתי הוא אכן שלכם, על כן, תנו לי סימנים מדויקים על הכסף היינו כמה ממנו היה בשטרות של מאה, של עשרה, ושל חמישים רובל. אם אמצא שהכל מדויק מיד ארוץ ואביא לכם את הכסף.'

אמנם כך קרה, האלמנה פירטה בדיוק רב את סדרי גודל של שטרות הכסף. רבי

צריך להתחיל לחפש בעבורה חתן מתאים, ור' זושא אין לו אלא פרוטה וצוררו נקוב לצרכי יום-יום, וכיצד עוד יהיה לו כדי להשיא את בתו לחתן הגון? אמת! ר' זושא איננו דואג, אבל רבו דואג עליו, וכך הוא מזמין יום אחד את ר' זושא לחדרו ואומר לו:

"בת יש לך בביתך שהגיעה לפרקה, ואתה צריך להשיאה, ואני יודע בדיוק שאין לך פרוטה במה להשיאה, הנה לך שלוש מאות רובל, סע לביתך, הבא את הכסף לזוגתך, תשתדלו ותתאמצו למצוא לה חתן הגון, ויעזור ה' שיהיה בהצלחה!"

ר' זושא יצא לדרכו והנה רק הגיע לאכסנייתו ולאוזניו מגיע קול המולה. צעקות וקולות של בכי מהולים יחד. רבי זושא רוצה לדעת מה מתרחש, מתעניין ושואל, וכזה הוא הסיפור:

אשה אלמנה גרה בעיירה ההיא, בתה הגיעה לפרקה והשתרכה עם בחור, והיום הוא יום חופתה. הכל כבר מוכן לחתונה, הקרובים והאורחים מקרוב ומרחוק הגיעו, האלמנה הבטיחה לחתן נדוניא בסך שלוש מאות רובל, והנה החתן דורש כי סכום הנדוניא יועבר לידיו עוד לפני החופה.

האלמנה שהבטיחה, מוכנה הייתה מיד לשלשל לידיו את הכסף, הרי היא הכינה את הסכום מבעוד מועד והחביאה אותו במקום בטוח בביתה, אבל שוד ושבר! הלכו לבית להביא את המטמון, כדרישת החתן, אבל הכסף נעלם ואיננו, נגנב או

שומע הרב ומתחלחל ממש: 'מה? כסף הוא דורש ועוד סכום כזה? לא יקום ולא יהיה! אני פוסק: אפילו פרוטה אחת לא לתת לו! עליו להחזיר את כל ג' מאות הרובל!'

קם ר' זושא ואמר: 'אני באמת רצייתי לקבל עשרים וחמישה רובל, אבל אם הרב פסק כפי מה שפסק אין לי ברירה אחרת. קחו נא את כל הג' מאות רובל!'

אחד מהקרובים שהיה במקום מיהר להוציא מידו את הכסף כשהוא פולט לעברו מילות גנאי ואף יורק על הרצפה לאות בוז על כל עסקיו של זה!

עברה תקופה מסויימת ורבו של ר' זושא נזדמן לעיירה. כמנהג העולם סר לערוך ביקור אצל המרא דאתרא תוך כדי שיחה התברר לרב, כי אותו עובר אורח עם מעשה הג' מאות רובל הוא תלמידו.

לא שתק הרב ופנה לרבי ואמר: 'כך הם נראים החסידים של כבודו, מוצאים אבידה ותובעים שכר טירחה על ההחזרה?'

הבין מיד הרבי מה בדיוק עשה הרבי ר' זושא עם ג' מאות הרובל שנתן לו כדי להשיא את בתו, כשחזר לבית-מדרשו שלח וקרא לר' זושא ושאל: 'קירי, זה שנתת את הכסף אני מבין. ראית שהולך לקרות אסון, עשית מה שעשית, מיהרת והצלת משפחה שלמה. אבל מה זה שביקשת עשרים וחמישה רובל 'שכר טירחה?'

זושא שמע ויצא לדרך. את דרכו עשה, כמובן, לחלפן בעיירה כדי שימיר לו את השטרות בדיוק לפי הסימנים שנתנה האלמנה.

מקץ חצי שעה חזר למקום החתונה ולפתע ר' זושא מכריז: 'אמנם כן, מצאתי, וזה באמת הכסף, אבל אני רוצה שכר טירחה וקצת דמי תיווך!'

כולם מגיבים בתדהמה גדולה: 'מה? דמי תיווך? על השבת אבידה?!

ר' זושא מתעקש: 'כן, אני רוצה, אני דורש זאת!'

כסבורים היו שלא ידרוש ולא יבקש איזה חצי רובל או רובל שלם, אבל ר' זושא מדהים את כולם: 'אני רוצה עשרים וחמישה רובל, לא פחות!'

הסבלנות פוקעת לגמרי. מה? עשרים וחמישה רובלים? והלא עם סכום כזה אפשר לחיות כמה חודשים!

והחתן לא התרכך כלל! הוא תובע את מלוא הסכום שהובטח לו, שלוש מאות רובל מלאים.

קם יהודי אחד חכם, וצועק לתוך ההמולה: 'מה צריך לריב כאן? ניקח אותו לרב!'

וכך היה. עמדו ותפשו את ר' זושא וסחבו אותו בידי וברגליו אל הרב ושטחו בפניו את כל הסיפור.

שלמים שכר שלמים בידו, אבל מי שדעתו שפלה עליו מעלה עליו הקב"ה כאילו הקריב כל הקרבנות כולם, שנאמר (תהלים נא יט) 'זבחי אלוקים רוח נשברה'.

רואים מכאן עד כמה גדולה מעלת הענווה, שנחשב כאילו הקריב עולה, שלמים, חטאת, ואשם, אשם מעילות, אשם גזילות, ועוד, ועוד,

וכן אומרים צדיקים (קול מבשר ח"א תהלים מזמור קמ"ז) ש'אין דבר שלם לפני הקב"ה כמו לב שבור'.

וכן אומרים בתפילה (מתוך תפילת נשמת), 'שוועת עניים אתה תשמע צעקת הדל תקשיב ותושיע', ונשאלת השאלה מדוע דווקא שוועת עניים נשמעת, מה המיוחד כל כך בתפילת העני?

אלא כי העני אין בו גאווה, כי אין לו על מה להתגאות ונפשו שפילה, לכן תפלתו יותר רצויה לפני הקב"ה.

מי שיש בו גאווה אינו קם בתחיית המתים

הגמרא אומרת (סוטה ה ב) 'אמר רבי אלעזר כל מי שיש בו גאווה, אין עפרו ננער בתחיית המתים, שנאמר (ישעיהו כו יט) 'הקיצו ורננו שוכני עפר', שוכבי עפר לא נאמר אלא שוכני, מי שנעשה בחייו שכן לעפר הוא זוכה לקום בתחיית המתים'. רואים מכאן עד כמה חמור מי שיש בו גאווה שאפילו מי שעובד עבודה זרה או מחלל שבת ח"ו לא נאמר שאינו

משיב רבי זושא לרבו ואומר: 'כאשר נכנסתי ואמרתי, מצאתי את ג' מאות הרובל, בא אלי הבעל-דבר [הוא היצה"ר, הוא השטן וכו'] והתיישב עלי בכוח: זושא! - הוא אמר לי - עשית מצווה כה גדולה, עין עוד לא ראתה! עוד לא זכה איש למצווה אשר כזו! הרגשתי בנפשי כי אני כמעט מתמוטט. התחלתי להתאבק עימו והצלחתי להתגבר עליו. ושוב כשבאתי אל החלפן כדי להחליף אצלו את השטרות כדי שיתאימו לסימנים שנתנו לי, שוב בא אלי בכל מיני דיבורים כאלה ושוב הכרעתי אותו וניצחתי. אבל כשהתחלתי ללכת למקום החתונה כדי למסור את הכסף, הוא נפל עלי בצורה נוראה... אתה ראש בני הגולה! - אמר לי - אתה גדול הדור, יחיד הדור, ממש אין דוגמתך, כאן כבר הרגשתי שאינני יכול יותר לעמוד מולו, שלפתי את הנשק האחרון שהיה בידי: מה? כבוד התחשק לך? אני כבר אראה לך מה זה כבוד! ואז נכנסתי ואמרתי להם: 'כן, אני רוצה שכר טירחה וזכיתי ויצאתי בבזיונות וכך ניצחתי אותו את הבעל-דבר, וניצלתי ממזימותיו להביאני ח"ו לגאות וגאון. מודה אני להשי"ת על שעזרני בעת צרה!'

מי שדעתו שפלה עליו מעלה עליו הקב"ה כאילו הקריב כל הקרבנות

הגמרא אומרת (סוטה ה ב) כמה גדולים נמוכי הרוח שבזמן בית המקדש היה קיים מי שהיה מקריב עולה, שכר עולה בידו,

אורגים ולהבת חניתו שש מאות שקלים ברזל ונשא הצנה הלך לפניו.

וממשיך הנביא לבאר 'וישלח דוד את ידו אל הכלי ויקח משם אבן ויקלע ויך את הפלשתי אל מצחו ותטבע האבן במצחו ויפל על פניו ארצה, ויחזק דוד מן הפלשתי בקלע ובאבן ויך את הפלשתי וימיתו וחרב אין ביד דוד, וירץ דוד ויעמד אל הפלשתי ויקח את חרבו וישלפה מתערה וימתתה ויכרת בה את ראשו ויראו הפלשתים כי מת גבורם וינסו. ומ"מ אחרי כל הנס הגדול הזה לא גבה ליבו של דוד המלך.

דוד המלך לא התגאה בשמואל המליך אותו

וכן בשעה ששמואל בא והמליך אותו מבואר בנביא (שמואל א ז) שבא שמואל הנביא לישי, ושאלו היכן הבנים שלך, הביא לפניו שישה בנים, והקב"ה אומר לשמואל, אלו לא ראויים להיות מלך על עם ישראל.

ושאל שמואל את ישי האם יש לו עוד בנים.

א"ל שיש עוד ילד קטן שהוא ספק ממזר, והוא רועה צאן, והלכו הביאו את דוד, ואיך שנכנס דוד השמן היה קופץ על ראשו של דוד (ילקוט המכירי תהלים קיא). אמר הקב"ה לשמואל קום משחווהו כי הוא זה (שם טז יב). מיד נעמד שמואל, והיה השמן קופץ מאליו על ראשו של דוד, בצורה של כתר.

קם לתחיית המתים, אבל מי שיש בו גאוה הוא אינו קם לתחיית המתים.

מוזמור לדוד ה' לא גבה לבי

דוד המלך בשעה שעמד לפני שמואל, ושמואל המליך אותו למלך, אמר דוד (תהלים קלה א) 'מזמור לדוד ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני' - ואומרת הגמרא בירושלמי (סנהדרין פ"ב ה"ד) לא גבה ליבי - בשעה שהרגתי את גוליית. ולא רמו עיני - בשעה ששמואל המליך אותי למלך.

דוד המלך לא התגאה כשהרג את גוליית

רואים שדוד המלך בשעות הכי מוצלחות שהיו לו, הצליח לשמור על מידת הענוה, בשעה שהוא הרג את גוליית שחירף מערכות אלוקים, ולא היה מי שהיה מוכן להילחם עימו, עד כדי כך ששאל המלך הבטיח למי שילחם עימו, הוא יתן לו את בתו לו לאשה, ודוד הלך ונלחם. ועם מה הוא נלחם עימו עם אבנים. והוא ניצחו. אפילו הכי עם נס כזה גלוי, לא גבה ליבי, כי היה לו את מידת הענוה והוא ידע שהכל מה'.

וכמו שמבואר בנביא בשמואל (א ז) שגוליית היה גבהו שש אמות וזרת. וכובע נחושת על ראשו, ושריון קשקשים הוא לבוש, ומשקל השריון חמשת אלפים שקלים נחושת. ומצחת נחושת על רגליו וכידון נחושת בין כתפיו. וחץ חניתו כמנור

שהוא יצא מהשפל הכה גדול, להיות מלך, ולא רמו עיני כי ידע שהכל מת ה', ולכם היה לו את מידת הענוה.

ישיבת העניים טובה לי מאוד

ומספר המדרש (הובא במנורת המאור פרק ד - ענוה עמוד 149) מעשה ברבי עקיבא שיצא יום אחד לשוק למכור מרגלית אחת. וראה איש אחד עשיר גדול והיה נראה עני בעיני בני אדם כי היה לובש בגדים בזויים, והיה שפל ביותר ויושב בבית הכנסת עם העניים. וכשראה המרגלית בידי רבי עקיבא רצה לקנותה ממנו. ופייס אותו שילך עמו לביתו ושייתן לו דמי המרגלית. הלך אחריו רבי עקיבא וחשב שמתלוצץ בו, עד שהגיע לביתו ויצאו לקראתו עבדיו, והושיבוהו בכסא של זהב ויתנו מים וירחצו רגליו.

וציווה להוציא ממון ולתת לרבי עקיבא דמי המרגלית.

וציווה לשחוק אותה עם שש אחרות וישימו הכל ברפואות.

וכשראה כך רבי עקיבא תמה מאוד. ויצו האיש מהרה וישימו השולחן לפניהם. ואכל רבי עקיבא ותלמידיו עמו. כשסיימו לאכול אמר לו רבי עקיבא: אחר שחננך אלוקים כל העושר הגדול הזה למה תשפיל ביותר ותשב עם העניים האומללים?

אמר לו: רבי, אמר הכתוב (תהלים קמד, ה) 'אדם להבל דמה ימיו כצל עובר', והממון

דוד המלך הודה לה' על מה שהוא סבל עד עתה

ומבואר בגמרא (פסחים קיט א), שבאותה שעה אמר דוד (תהלים קיח כא), אודך ה' כי עניתני ותהי לי לישועה, דוד המלך אמר לקב"ה אני מודה לך על כל הסבל שסבלתי עד היום, למה ותהי לי לישועה. שמהבור העמוק ביותר, מהסבל הגדול ביותר, עלה דוד למקום הגבוה ביותר, להיות מלך על ישראל, ולהיות מלך המשיח.

אבן מאסו הבונים

ואמר ישי אבן מאסו הבונים הייתה לראש פינה, אע"פ שעד עכשיו מאסו בדוד אבל בסוף זכה לראש פינה. משל לאדם שרצה לבנות בנין העמים את העגלה באבנים כל אבן שהיה רואה, היה אוסף אותה, מלבד אבן אחת שהוא השאיר אותה בצד, כולם היו אומרים האבן הזו אין בה מזל בסוף הבנין היה מוכן, אבל אמרו חסר יופי לבנין לקחו את האבן הזו, ושמו אותה בשפיץ של הבנין בראש של הבנין.

האחים של דוד אמרו מאת ה' הייתה זאת היא נפלאת בעינינו, ושימואל הנביא אמר (תהילים קיח כד) 'זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו'. ופחדו האחים ואמרו אנא ה' הושיעא נא תושיע אותנו מדוד, ודוד אמר אנא ה' הצליחה נא, אין לי על אחי שום דבר כמו יוסף הצדיק שלא היה לו טינה על אחיו. מ"מ בשיא הפסגה

הטעם שה' ספר את עם ישראל הוא כדי להודיע ולהראות את חיבתו לעם ישראל

ושואל המדרש מדוע היה צריך לספור אותם הרי הכל גלוי וידוע לפני הקב"ה, וכדי לדעת את המספר של בני ישראל לא היה צריך הקב"ה לספור אותם?

אלא הסיבה שציווה הקב"ה לספור את בני ישראל כמה פעמים, כדי להודיע ולהראות את חיבתו של הקב"ה לעם ישראל.

משל למה הדבר דומה לאדם שיש לו קופסא עם יהלומים, ויודע בדיוק כמה יהלומים יש בקופסא, ואף על פי כן כל פעם שהוא פותח את הקופסא, הוא סופר את היהלומים, לא בגלל שהוא רוצה לדעת כמה יהלומים יש, את זה הוא כבר יודע, אלא מרוב שהיהלומים חביבים עליו כל פעם הוא סופר אותם מחדש, כך מרוב אהבה הגדולה שיש לקב"ה על עם ישראל, היה מצווה את משה רבינו כל פעם לספור אותם מחדש.

משה פקד אבל על פי ה' שהקב"ה עזר לו

ואמרת לנו התורה (במדבר ד מט) 'על פי ה' פקד אותם ביד משה', וצריך להבין מה הדגש שרואים בכל הפרשה כמה פעמים שהתורה חוזרת שמשה פקד אותם על פי ה'?

אינו עומד לעולם, על כן אני רואה שיבת העניים טובה לי מאד, כדי שלא תגבה נפשי ולא אתגאה בעושר הגדול שחנני יוצרי.

ועוד, שאני שומר מקומי עמהם מעתה, שאם אהיה דל וארד מנכסי לא ישתנה מקומי בעבור עניותי.

ועוד אני חושב, שאנו שווים ביצירה, שנאמר (מלאכי ב. י), 'הלוא אל אחד בראנו ואב אחד לכולנו': ובזמן שיתגאה האדם יחטא ביותר ויירש גיהנום, לפי שהקדוש ברוך הוא שונא את הגאים ואת הגבוהים. וכששמע רבי עקיבא דברי האיש ומענה פיהו ועניינו וענוותנותו, שבחו וברכו וייטב בעיניו עד מאוד.

הקב"ה מצווה את משה רבינו לספור ולמנות את בני ישראל

ובתחילת הפרשה הקב"ה מצווה את משה רבינו לספור ולמנות את בני ישראל כמ"ש (במדבר א ב) 'שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם'.

ואומר המדרש (במדבר ב יט הובא ברש"י במדבר א א) שאין זו הפעם הראשונה שה' ציווה לספור את עמ"י, אלא כבר בכמה מקומות הקב"ה ציווה לספור את בני ישראל. כשירדו למצרים הקב"ה ספר אותם, וכשיצאו ממצרים ציווה הקב"ה לספור אותם, ואחרי חטא העגל ציווה הקב"ה לספור אותם, ועכשיו בפרשה שלנו בא' באייר שבא להשרות את השכינה עליהם ציווה לספור אותם.

אתה יכול, אז תגיע עד החומה, וכאשר
תתקרב לחומה פתאום אני יפתח לך איזה
פתח מהצד ותעבור את החומה. וכך בכל
דבר, ברגע שתעשה עד היכן שהיד שלך
מגיעה, תראה שפתאום הקב"ה יפתח לך
שער שתוכל לעבור בו.

שבט דן הקטן בהתחלה לבסוף נחיה גדול יותר משבט בנימין שבהתחלה היה הכי גדול

ואחרי שסיים משה למנות את בני
ישראל, התורה כותבת לנו את המספר
של כל שבט ושבט. ואומרת לנו התורה
שבט דן היה השבט השני בגודלו בעם
ישראל והיו בו 62,700, ובנימין שהיו לו
עשרה בנים שבטו מנה סך הכל 35,400.

ושואל רבינו החפץ חיים ז"ל בספרו
על התורה (פרשת פנחס), שהרי התורה היא
נצחית, ומה שלא שייך לנצח נצחים
התורה לא כתבה לנו, ולכאורה מה זה
שייך אלינו היום, מה המנין של כל שבט
מבני ישראל בזמן שהיו במדבר?

בכל דבר צריך האדם להסתכל על הסוף ולא על ההתחלה

אלא אומר רבינו החפץ חיים ז"ל שבאה
התורה ללמד אותנו דבר גדול, שבכל דבר
צריך האדם להסתכל על הסוף, ולא רק
על ההתחלה. כי הסוף הוא עיקר הברכה,
ואם הסוף הוא טוב מתברר למפרע שהכל
היה טוב, ואם הסוף הוא רע מתברר
למפרע שהכל הוא רע ולא טוב.

אלא אומר המדרש (במד"ר ג ט), שבשעה
שהקב"ה ציווה את משה רבינו לספור
את עם ישראל, אמר משה, רבונו של
עולם זה דבר בלתי אפשרי, וכי אני יכנס
לכל אהל לדעת את מנין הנפשות שיש
בתוכו?

אלא אמר לו הקב"ה לך ועשה מה
שבכוך, ואומר המדרש מה עשה הקב"ה,
היה משה עובר ליד כל אהל, והייתה בת
קול מן השמים, ואומרת לו את מספר
הנפשות שיש באהל. ולכן כתוב (במדבר ד
מט) 'ויפקוד אותם משה על פי ה', משה
פקד, אבל על פי ה' שהקב"ה עזר לו.

הקב"ה מבקש מהאדם דק לפי כוחותיו ולא למעלה מכוחותיו

ונשאלת השאלה, לשם מה עשה ה'
את כל ההליך הארוך הזה, אם משה לא
יכול לספור לבד, שה' יספור לבד ומה
צורך יש שמשה יספור?

אלא כאן באה התורה ללמדנו יסוד
גדול, שהקב"ה מבקש מהאדם לעבוד את
ה' רק לפי כוחותיו, ולא למעלה מכוחותיו.
והקב"ה אומר לאדם תעשה, עד איפה
שהיד שלך מגעת, ואת השאר תשאיר
לקב"ה. ולפעמים אדם מתייאש כבר
מההתחלה, ואומר הרי יש כאן חומה
גבוהה, ואי אפשר לעבור אותה, בשביל
מה שאני יטרח להגיע עד החומה, הרי
בלאו הכי אי אפשר לעבור אותה. אבל
הקב"ה אומר לאדם, לעבור את החומה
אתה לא יכול, אבל להגיע עד החומה

למצרים, ופרעה לקח את שרה, ואחר כך אברהם ושרה היו עקרים, אז מי שהיה חי באותו זמן היה אמור כמה רע לאברהם אבינו, אבל מי שיסתכל על הסוף של אברהם (בראשית כד א) 'ואברהם זקן בא בימים וה' בירך את אברהם בכל' וממנו יצא העם הנבחר עם ישראל.

וגם לעם ישראל היו הרבה זמנים של צער, ושל צרות גדולות, וגלות הנפש והגוף, אבל אנחנו מתנחמים באחרית הימים, ששם מובטח לנו שיתקיימו כל הברכות הטובות כמ"ש (תהלים קכו ב) אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רינה.

דגלים - כל אדם יש לו ייחודיות וברכה בפני עצמו שאין לאף אדם בעולם

והתורה הקדושה אומרת לנו בפרשת השבוע (במדבר ב ב) 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו'.

ואומר רש"י (שם) שלכל שבט היה דגל צבוע בצבע אחר, לכל שבט היה צבע הדגל, לפי הצבע של אבני החושן שהיה חקוק עליו שם אותו שבט.

עם ישראל רצו שיהיה להם דגלים כמו למלאכים

וצריך להבין מה הטעם שה' עשה לעמ"י דגלים?

אלא מבואר במדרש (במד"ר ב ג-ו), שבשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני במתן

וראיה לזה מבנימין בנו של יעקב אבינו, שהיו לו עשרה בנים (עי' בראשית מו כא). ולעומת זאת לדן בנו של יעקב אבינו, היה לו רק בן אחד, וגם הוא לא היה כל כך בריא שהיה חירש ואילם ושמו חושים בן דן, (עי' סוטה יג א), ועל פי הטבע שבט בנימין היה צריך להיות יותר גדול משבט דן, אבל אחרי שעברו מאתים וחמישים שנה, אנחנו רואים ששבט בנימין, היה שבט הכי קטן בעם ישראל, ולעומת זאת שבט דן, היה השבט הכי גדול בעם ישראל.

וכתבה התורה כל זה, כדי ללמד אותנו לדורות, שנדע להסתכל בכל דבר לא על הרגע שנמצאים בו עכשיו, אלא על העתיד ועל הסוף.

וכן יש דברים שעכשיו נראים קשים ורעים, אבל כשעובר זמן רואים שהכל זה ברכה. אם אדם בוחר להסתכל על הרגע של עכשיו, הוא יכול להיות בצער, אבל אם יסתכל על העתיד יראה שבסוף הכל היה לטובה.

מי שהיה חי באותו זמן היה אמור כמה רע לאברהם אבינו

וכן אנחנו רואים בתורה על אברהם אבינו, שבתחילה מי שהיה חי בזמן של אברהם אבינו, היה אמור כמה מסכן אברהם אבינו, נמרוד השליך אותו לכבשן האש באור כשדים. והקב"ה ציווה אותו לעזוב את ארצו ומולדתו כמו שכתוב, לך מארצך (בראשית יב א), והגיע אברהם אבינו לארץ ישראל ומצא שם רעב, וירד

כד ב) 'וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו' מה ראה? ראה את הדגלים התחיל ואמר מי יכול ליגע בבני אדם אלו, מכירים את אבותיהם ואת משפחותיהם שנאמר 'שוכן לשבטיו', מכאן למדו שהיו הדגלים גדולה לישראל.

ולכאורה מה המיוחד בדגלים שבזכותם לא יכל בלעם לקלל את ישראל?

לכל מלאך יש תפקיד שמייוחד אך ורק לו

אלא מבאר רבי ירוחם ממיר זצ"ל בספרו דעת תורה (במדבר עמ' ה), שענין הדגלים אצל המלאכים, יש בזה ענין גדול מאוד, והוא שידוע שלכל מלאך יש לו תפקיד בעולם שהוא ממונה עליו, ולכל מלאך יש תפקיד אחד בלבד, ואין מלאך אחד עושה שני שליחויות. ולכל מלאך יש תפקיד אחר. יש מלאך שממונה על ירידת הגשמים. ויש מלאך שממונה על הרפואה של בני אדם, וכו'. ועל כל דבר בבריאה יש מלאך שממונה עליו, ואפילו על כל עשב יש מלאך שממונה עליו ואומר לו גדל.

הדגל מסמל שיש לו תפקיד מסויים

וזה ענין הדגלים, שכל דגל היה מסמל את שליחותו ותפקידו של אותו מלאך, שהדגלים היו מראים שלכל מלאך, יש לו תפקיד אחר ובפני עצמו הוא, ולא מעורבים אחד בשני אלא כל אחד בפני עצמו.

תורה, ירדו עמו רבבות של מלאכים, והיו כולם מוכתרים בדגלים, שנאמר (שיר השירים ה י) 'דגול מרובה', והיו עומדים אותם מלאכים מסודרים, כל אחד במקומו. וכיון שראו ישראל את המלאכים, שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים, אמרו הלוואי כך אנו נעשים דגלים כמותן, אמרו הלוואי הוא מגדיל עלינו אהבה בדגלים! אמר להם הקב"ה מה נתאוותם להיעשות דגלים? חייכם שאני ממלא משאלותיכם, שנאמר (תהלים כ ו) "ימלא ה' כל משאלותיך", מיד הודיע הקב"ה ואמר למשה רבנו לך ועשה אותם דגלים כמו שנתאוו, ומיד הלך משה רבנו ונתן להם לכל שבט דגל המיוחד לו, והיה כל שבט עומד בפני עצמו זה במזרח וזה במערב, וכך כל שנים עשר השבטים, והיו כל שנים עשר השבטים מקיפים סביב את המשכן וכך היו הולכים במדבר.

למה התורה נתנה חשיבות כל כך גדולה לדגלים?

ולכאורה צריך להבין מה ענין של הדגלים האלו שהתורה נותנת להם כל כך חשיבות, ומה ראו עמ"י שהתאוו כל כך לדגלים?

בלעם הרשע לא יכל לקלל את עם ישראל בגלל שדאה את הדגלים

ויותר מזה אמרו חז"ל במדרש (שם), שבשעה שבלעם הרשע בא לקלל את ישראל הביט בהם, ולא יכל לקללם, ולא יכל ליגע בהם ומדוע? נאמר בפסוק (במדבר

המיוחד לו, וכל מלאך הכיר את מקומו, וראו בני ישראל בשעת מתן תורה שאין למלאכים קינאה אחד בחברו, כי לכל מלאך יש דגל שמראה שיש לו תפקיד שמיוחד אך רק לו, אז בני ישראל אמרו, גם אנחנו רוצים דגלים גם אנחנו רוצים שלכל אחד יהיה תפקיד שמיוחד אך ורק לו, וכך לא יהיה קינאה, מכיון שעד עכשיו היו כל השבטים מעורבים אחד בשני, וכשראה הקב"ה כך מיד הסכים הקב"ה, ואמר למשה רבנו לך ועשה אותם דגלים כמו שביקשו, ונתן לכל שבט דגל להראות על תפקיד המיוחד דווקא לאותו שבט, שבט יהודה ניתנה לו המלכות, שבט לוי ניתנה לו הכהונה, שבט יששכר היו יושבים ועוסקים בתורה, שבט זבולון ניתנה לו המסחר והחזקת התורה, להראות שלכל אחד יש לו תפקיד ומהות משלו, וכך אין שנאה וקינאה, ולכן רק בורא עולם יכול לומר איזה דגל יהיה לכל שבט כי רק בורא עולם יודע ומכיר טבעו של כל שבט ושבט, שיעקב אינו בירך את בניו התורה הקדושה אומרת לנו (בראשית מט, כח) 'איש אשר כברכתו ברך אותם', איש איש כסגולותיו המיוחדות לו.

לכל יהודי יש לו תפקיד ומהות בעולם שמייוחד דווקא לו

וזה מה שאנו לומדים מפרשתנו (במדבר ב ב) 'איש על דגלו', שלכל יהודי יש לו תפקיד ומהות בעולם שמייוחד דווקא לו בלבד ומקום המיוחד דווקא לו, שבו יכול לקדש שמו של בורא עולם, כל יהודי

ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרם בנחת רוח

וכמו בצבא של מלך כל קבוצה של חיילים יש להם דגל משלהם, להראות שלכל קבוצה של חיילים יש להם תפקיד שמיוחד דווקא להם, וכך גם אצל המלאכים כל מלאך יש לו דגל בצבע אחר, להראות שלכל מלאך יש תפקיד אחר מחברו, ולכל מלאך יש תפקיד בפני עצמו ושליחות בפני עצמו, ולכן אין בניהם קנאה ושנאה ותחרות, אלא כל מלאך מכיר את תפקידו ומקומו ושליחותו ולכן על המלאכים נאמר (מתוך תפילת שחרית) 'ונותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרם בנחת רוח בשפה ברורה ובנעימה קדושה כולם כאחד עונים באימה ואומרים ביראה קדוש קדוש קדוש ה' צבקות'.

כאשר כל אחד מבין שיש לו תפקיד אחד מהשני כבר אין קינאה

וזה הסיבה שאצל המלאכים אין בניהם קינאה ושנאה ותחרות, כי מתי יש קינאה, מתי שאחד רוצה להיות כמו השני, אבל מתי שכל אחד מבין שיש לו תפקיד אחר מהשני, כבר אין קינאה, ולכן המלאכים אין בניהם קינאה, כי כל מלאך מבין שנברא בשביל שליחות מסוימת, שרק הוא בלבד יכול לעשות אותה.

כל מלאך מכיר את תפקידו

ולכן בשעת מתן תורה שהקב"ה ירד על הר סיני וירדו איתו רבבות של מלאכים וכולם היו עם דגלים וכל דגל היה במקומו

הגר"מ זמבא הי"ד, ושאלו האם במצב כזה שהדעת נתונה לטרדות הקיום וההצלה, אין מקום להקל מעט, ולהסתפק בהדסים הכשרים מעיקר הדין.

והשיבו הגרי"ז, הרי אם הבורא עולם היה אומר ליהודי שהוא דורש ממנו עכשיו באופן פרטי, רק דבר אחד, שיקח הדסים מהודרים, הרי ודאי כל אחד, אפי' כשהוא מצוי בעת מלחמה, היה מחפש הדסים הכי מהודרים, רק לנו אין הרגשה זו בשביל כמה מניעות.

א. לא מרגישים שהקב"ה הוא בעצמו מצוה אותנו.

ב. שאמר זאת לכל כלל ישראל.

ג. זה לא המצוה היחידה.

ד. שצויה כן לפני אלפי שנים.

ה. שזה לא הפעם הראשונה והיחידה שאנו מצווים במצוה זו.

אך התורה לימדתנו סיים הגרי"ז, שבכל מצוה ומצוה, צריך להרגיש כמו שהיה ציווי פרטי אליו היום. ודבר זה למדנו ממה שכתוב בפרשת קריאת שמע הדברים האלה [רק מצוה זאת] אשר אנכי [הקב"ה בכבודו ובעצמו] מצוך [רק אותך] היום [ולא לפני אלפי שנים], ולכן כל יום יהיו בעיניך כחדשים, ואין שום נפ"מ בזה שנצטוו כבר בשנה שעברה. ואם היינו מרגישים כך בכל מצוה לא היה לנו כל בעיה לקיים כל מצוה, אפילו במצב הכי

לפי דרגתו וכוחותיו, ואם יהודי יודע ומבין שבא לעולם הזה בשביל איזה מלאכה שרק הוא בעולם יכול לעשותה ולא אף אחד אחר, ממילא אף פעם אין לו קינאה ושנאה ותחרות, כמו שאצל המלאכים אין קינאה ושנאה ותחרות, מכיון שכל אחד יודע שהוא נברא רק בשביל שליחותו המיועדת דווקא לו, כך כל יהודי צריך להאמין שהוא בא לעולם בשביל מה שהוא עוסק, ואת זה אף אחד בעולם לא יכול לעשות, וכך תמיד יהיה שמח ושליו, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא במסכת יומא (לח א), בן עזאי אומר בשמך יקראוך ובמקומך יושיבך ומשלך יתנו לך. שכן עזאי אומר שאין לך מה לדאוג שאולי ייקחו ממך משהו, אלא בשמך יקראו לך, ובמקום שראוי לך יושיבו אותך.

כותב רבינו ישראל הבעל שם טוב זיע"א חייב אדם מישראל לדעת ולכוון במחשבתו, שהוא יחיד בעולם, ועדיין לא היה בעולם דומה לו, שאילו כבר היה כמותו בעולם, לא היה צורך בו להביאו לעולם הזה.

מה מחפש הרב מבריסק בשעת ההפצצות

ומסופר שפעם אחת בימי מלחמת העולם, בשעת ההפצצות, והיו הימים ימי ערב חג הסוכות, היה מרן הגרי"ז טרוד כולו בחיפוש אחר 'בריסקער הדסים', כפי שהיה מהדר בכל שנה, והיה שם עמו

ובחותמת הזו הטביע את כל בני האדם אחריו, ואין אחד דומה לחברו.

קשה. [ומעין זה כתב הח"ח באהבת חסד פרק יא ע"ש].

כשם שפרצופיהן שונים כך דעותיהם שונות

וכך אומרת הגמרא (ברכות נח א) כשם שפרצופיהן שונים, כך דעותיהם שונות. שפירושו של דבר, שאם אדם יסתכל בבריאה, כל מה שהקב"ה ברא בעולם, אין שני דברים שווים בדיוק. ובין כל מיליארדי בני אדם שהקב"ה ברא בעולם, אין שני בני אדם שווים בדיוק, ואפילו תאומים יש הבדל בניהם. ואפילו שני טיפות של גשם שיורדות מן השמים, אין שני טיפות שוות בדיוק, ואפילו פירות שבעץ כל פרי הוא משהו אחר, ואין שני דברים בבריאה ששוים בדיוק, אין שני בני אדם בעולם שיש להם טביעת אצבע שווה בדיוק, כל אדם יש לו כתב יד שונה מחברו, ועל פי הכתב רואים את התכונות של הנפש של האדם, כי כל אדם יש לו ייחודיות משלו.

וכל זה עשה הקב"ה כך כדי ללמד אותנו, שלכל אדם יש לו ייחודיות משלו, ותפקיד מיוחד משלו, ואינו דומה לאף אדם בעולם, לא שהיה מבריאת העולם, ולא שיהיה עד סוף כל הדורות, וכמו שהחיצוניות של האדם שונה מאדם אחד לאדם אחר כך, גם הפנימיות של האדם שונה מאדם אחד לאדם אחר. ולכן נבין למה זה נחשב שרק האדם הוא יכול לקיים את אותה המצוה, כי כל אחד יש לו נסיון אחר.

יחשוב שצריך ללמוד רק את הדף הזה

החפץ חיים זצ"ל (על התורה, פרשת ואתחנן עמ' רלח) מפרש כך את הפסוק (דברים ו ו) 'והיו הדברים האלה' רק הדף הזה שבו אתה עוסק, 'אשר אנוכי מצוך' ולא כתוב בלשון רבים 'מצוכם', שאתה היחיד שקיים בעולם ומצווה על כך, 'היום', יש לך רק את היום העכשוי שבו יכול לקיים זאת, ואז מובטח שיהיו הדברים 'על לבבך', תוכל להתרכז בהם ולהצליח.

וכך הדבר בכל מעשה ומעשה, וכגון כשעושה חסד עם רעהו, יחשוב בלבו שחברו הוא היחיד בעולם שנצרך לעזרה, והוא עצמו היחיד בעולם היכול לעזור לו, ושעה זו היא ההזדמנות האחת והיחידה לעזור. כך יוכל להתרכז ולהצליח לפעול את מעשה ההטבה בשלימות.

הטעם שכל אחד נחשב יחידי בעולמו

ונסה להסביר מדוע כל אחד נחשב יחיד בעולמו, ונקדים בדברי הגמרא במסכת סנהדרין (לז א) שאומרת שגדולתו ושיבחו של מלך מלכי המלכים הקב"ה הוא, שמלך בשר ודם עושה חותמת, ובה מטביע את כל המטבעות, וכל המטבעות שווים, כי כולם נעשו באותו חותמת. אבל הקב"ה עשה חותמת שזה אדם הראשון,

לכל אדם בעולם יש חלק ותפקיד שמיועד רק לו בעולם הזה. כל אדם לפני שבא לעולם הזה, ניתן לו חלק שמיועד רק לו שבשביל זה הוא בא לעולם הזה, ורק בשעה שיעסוק בו תהיה לו ברכה, ואם לא יעסוק בו לא תהיה לו ברכה, אין לאף אדם מישראל תחליף!

כל יהודי הוא כמרגלית בכתרו של הקב"ה

רבי פנחס מקוריץ היה אומר שכל יהודי הוא כמרגלית בכתרו של הקב"ה, ואין יהודי אחד יכול למלא מקומו של חברו, ועד שלא ישוב היהודי וימלא את מקומו, יהיה כתרו של הקב"ה חסר.

וכמו כתר של מלך שהוא משובץ ביהלומים וכל יהלום יש לו גודל אחר וצורה אחרת, כך כל נשמה היא יהלום בכתר של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ואין יהלום אחד יכול למלא את מקומו של יהלום אחר.

כל יהודי זה אות בספר תורה

וכמו ספר תורה שהוא כשר רק מתי שהוא שלם, אבל אם חסר אות אחת בספר תורה, הוא פסול, ואפילו חסר אות קטנה ביותר כמו האות יוד בכל זאת הוא פסול, כך כל יהודי זה כמו אות בספר תורה ואם חסר אות אחת כל הספר תורה חסר, כך כל יהודי יש לו ייחודיות משלו, ורק הוא יכול למלאות את השליחות הזאת, ואין אדם בעולם שיוכל למלאות

ורואים אנחנו שבמשך הדורות באו בני אדם והמציאו וחידשו דברים שהקודמים להם לא חידשו והמציאו, כי כל אדם יש לו תכונות שלא היה לאף אדם אחר בעולם, וגם לא יהיה עד סוף כל הדורות.

חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם

ולכן אמרו חכמים (סנהדרין לז א), חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, כי אם האדם מבין שכל התכונות שהקב"ה ברא אותו אין לאף אדם בעולם, אז הוא מבין שאף אדם בעולם לא יכול למלאות את התפקיד שלו, ולכן הוא מבין שבשבילו נברא העולם.

וזה התפקיד של האדם בעולם הזה, למצוא את התפקיד המיוחד רק ורק לו איך לקדש את שמו של בורא עולם בעולם הזה.

אפילו אם עשרה נשים יאפו לחם באותו תנור, לכל לחם יהיה טעם אחד

וכן אמרו חז"ל אפילו אם עשרה נשים יאפו לחם באותו תנור, לכל לחם יהיה טעם אחר, מדוע?

כי לכל אחת יש ברכה שמייוחדת דווקא לה, וכן אפילו עשרה אומנים ירצו לייצר אותו כלי כלי יהיה לו מיוחדת בפני עצמו, ואף כלי לא יהיה זהה בדיוק לשני, כי לכל אחד יש את הברכה שלו שאין לאף אחד כי לכל אומן יש לו איזה ייחודיות שהוא מטביע על הכלי שיצר שלא תמצא אצל אומן אחר.

כל אחד הקב"ה מביא עליו נסיון שמתאים בדיוק לו

כל אדם הקב"ה נותן לו נסיון שונה מחברו, וכל אחד מתמודד עם נסיון שונה מחברו, ולפעמים אדם יש לו מחשבה, אם הקב"ה היה נותן לי נסיון כמו של החבר שלי, אז היה לי יותר טוב ויותר קל, אבל זה טעות כי כל אחד הקב"ה מביא עליו נסיון שמתאים בדיוק לו, ורק לו ולא לאף אדם אחר בעולם, וזה התפקיד שלך בעולם להתמודד עם מה שנתן לך הקב"ה, גם מה שנראה לך טוב וגם מה שנראה לך פחות טוב, אבל תדע שעם מה שאתה מתמודד זה הטוב ביותר בשבילך.

וכמו שאדם הולך לחייט והחייט לוקח לו מידות לתפור לו את החליפה, והחייט תופר לו את החליפה בדיוק לפי המידות שלו. כך הקב"ה תופר לאדם את הניסיונות בדיוק לפי המידה שלו, שהניסיונות שהקב"ה מביא עליך הם מתאימות לו בדיוק, לפי המידה שלו בדיוק, לא פחות ולא יותר, אלא אך ורק לך ולא לאף אדם אחר בעולם.

לפי התכונות של האדם הקב"ה נתן לו תפקיד בעולם שמיוחד רק לו בלבד

כל אדם הקב"ה ברא אותו עם תכונות שונות מחברו, יש אדם שהוא מהר כועס, ויש אדם שדעתו מיושבת עליו ואינו כועס כלל, ויש אדם שהטבע שלו

את השליחות הזאת, אלא רק הוא, וכל זמן שלא ימלא זה יישאר חסר.

מי שיכול למלא את התקפיד זה זה רק אתה

לפעמים שיהודי רואה צדיקים קדושי עליון אז הוא נופל לעצבות, וחושב מה כבר התפילה שלי יכולה להועיל, ומה הלימוד תורה שלי יכול להועיל, הרי יש צדיקים קדושי עליון שהתפילה שלהם היא בקדושה גדולה מאוד, והלימוד תורה של הצדיק הוא בטהרה מיוחדת, אז לכאורה התפילה שלי היא מיותרת והלימוד תורה שלי הוא מיותר אבל זה טעות גדולה, כי התפילה של יהודי פשוט ואפילו שהיא לא באותה קדושה כמו הצדיק, אבל התפקיד שלך הוא לפי הכלים שנתן לך בורא עולם, ומי שיכול למלא את התפקיד הזה, זה רק אתה, ואפילו הצדיק הגדול ביותר לא יוכל למלא את החלק שלך בעבודת השם.

ישאלו אותי למה לא היית זושא

מסופר (ע' אהבת ישראל ח"א ליקוטים אות יב) על הרב הקדוש רבי זושא מאניפולי שאמר, סמוך לפטירתו שאני יגיע לשמים ויעמוד לפני בית דין של מעלה, לא ישאלו אותי למה לא היית אברהם אבינו. אלא ישאלו אותי למה לא היית זושא, כי הקב"ה תובע מהאדם רק לפי התכונות שהקב"ה ברא אותו.

הסיבה שיש לאדם עצבות כי אדם מנסה לחקות אנשים אחרים

מסופר ששאלו את רבינו החפץ חיים למה בדורות האלו יש הרבה עצבות בעולם?

אמר להם שהסיבה שיש לאדם עצבות, כי אדם מנסה לחקות אנשים אחרים, ולכן מיד נכנס לעצבות, כי כל אדם יש לו ייחודיות בפני עצמו ויש לו את הברכה המיוחדת שנתן לו הקב"ה, אבל מה עושה בן אדם מנסה לחקות אנשים אחרים, ולכן מיד נכנס לעצבות, מתי אדם יש לו ברכה ויש לו שמחה בעולם הזה, מתי שמבין שיש לו ייחודיות של עצמו, וכל אדם הקב"ה נתן לו כלים ותכונות מיוחדות, ואם האדם מנצל את התכונות שהקב"ה נתן לו, אז מיד הוא מצלית, ויש לו ברכה, אבל בשעה שנכנס באדם קינאה והוא רוצה לחקות דרך של אנשים אחרים, מיד הוא ניכשל.

האדם צריך למצוא את השליחות שבשבילה הוא בא לעולם

ומסופר שבזמנו של רבינו החפץ חיים היו ברוסיה הרבה מאוד ישיבות שהיו בהם הרבה יהודים יושבים כל היום ולומדים תורה, והיה איזה יהודי בגרמניה שהיה רופא גדול, ואותו רופא יהודי שמע על כל אותם ישיבות שהיו ברוסיה, ועניין אותו מאוד ונסע לרוסיה לראות את אותם ישיבות, וכשראה איך אלפי יהודים יושבים

שיש לו גאווה ביותר, ויש אדם שהטבע שלו שהוא אדם שפל רוח, ויש אדם שהטבע שלו הוא שיש לו תאוה גדולה, יש אדם שיש לו רצון ותאוה לראות דם כמו שוחט ומוהל ורופא, ויש אדם שלא מסוגל לראות דם שנשפך וכדומה, וכל אדם הקב"ה ברא אותו עם תכונה אחרת, ולפי התכונות של האדם הקב"ה נתן לו תפקיד בעולם שמיוחד רק לו בלבד.

רצונו של הקב"ה שהוא יהיה דווקא במקום הזה

במסכת אבות (פ"ו מ"ז), מונה התנא הקדוש בין הארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית, את קנין 'המכיר את מקומו', וצריך להבין מה זה שייך לזכות בקניני תורה בשביל שהוא מכיר את מקומו?

אלא ענין זה הוא ממעלת החכם השלם, שהרי בשעה שיהודי מכיר את מקומו ותפקידו, הוא אינו מתפעל גם כאשר מקומו אינו נוח לו, הוא יודע שזה רצונו של הקב"ה שהוא יהיה דווקא במקום הזה, ולכן גם במצב כזה הוא לומד בחשק ובשמחה ועל ידי כך הוא זוכה לקנות את התורה.

וזה מה שאנו מברכים בכל בוקר בברכות השחר, ברוך אתה ד' שעשה לי כל צרכי, שהקב"ה נתן לי בדיוק את הברכה שראוי לי מן השמים.

יש תפקיד אחר בעולם, אבל כולם זוכים לחיי העולם הבא.

יש יהודי שתפקידו בעולם הזה כל היום לשבת ולעסוק בלימוד תורה ועל ידי כך הוא זוכה לחיי העולם הבא, ויש יהודי תפקידו בעולם הזה לעסוק במסחר ועל ידי כך הוא מחזיק בלימוד תורה, ויש יהודי שתפקידו בעולם הזה לרפאות חולים ועל ידי כך זוכה לחיי העולם הבא, כמו שאמרו חז"ל (סנהדרין לו א) כל המציל נפש מישראל כאילו קיים עולם מלא, אבל ודאי שכל יהודי ויהודי חייב לקבוע עיתים לתורה ואין מי שפטור מלימוד התורה.

וזה התפקיד של האדם בעולם הזה שימצא את השליחות שבשבילה הקב"ה הוריד את הנשמה שלו לעולם הזה- דבר ראשון למצוא את השליחות מה יכול להועיל לעולם ודבר שני איך הוא מקדש את שמו של בורא עולם במה שהוא עוסק?

לכל אחד יש את הניגון שלו

ונוסיף מה שסיפר הרב רבי חיים אברהם יאניק שליט"א, בספרו כי אתה עמדי לפני מספר שנים, מסופר על ר"מ באחת הישיבות בארה"ב שנפש בהרים ב"בין הזמנים" וישב ולמד בבית המדרש המקומי. הוא שם לב ליהודי מבוגר שישב ולמד בהתמדה גדולה ובקול נעים, מתוך גמרא שבהוצאת שוטנשטיין. הוא הבחין שאותו יהודי מתקשה בלימודו ומנסה

מהבוקר עד הערב ולומדים תורה חלשה דעתו מאוד.

ונכנס לצדיק החפץ חיים ואמר לו רבי! עד היום שלם הייתי עם עצמי ושמח בחלקי, אני יהודי שומר תורה ומצוות מתפלל שלוש תפילות ביום ומרפא חולים ומציל הרבה נפשות, אבל עכשיו שבאתי לכאן, וראיתי כמה אלפים של יהודים שעמלים בתורה מהבוקר ועד הלילה חלשה דעתי מה אני לעולם הבא!?

הרגיעו החפץ חיים ואמר לו לכל אחד יש תפקיד אחר בעולם הזה כדי לזכות בעולם הבא, והמחיש לו את זה במשל לעץ שנמצא באמצע הגן ויש הרבה שבילים איך להגיע אל העץ, אבל המטרה של כולם היא אחת להגיע אל העץ כך המטרה של כל יהודי להועיל לעולם ולקדש שמו של בורא עולם, יש שמקדש שמו של בורא עולם על ידי לימוד תורה, ויש שמקדש שמו של בורא עולם על ידי מה שהוא מתעסק, והעיקר שהמטרה של כולם זה לפרסם את שמו של הקב"ה.

לכל שבט היה תפקיד אחד

וכמו שהיו בעם שנים עשר שבטים ולכל שבט היה תפקיד אחר, אבל כולם זכו לעולם הבא, ולכן יש יהודי שמקדש שמו של בורא עולם בזה שהוא יושב ולומד תורה כל היום, ויש יהודי שמקדש שמו של בורא עולם בזה שמרפא חולים, וכן כל יהודי בכל מלאכה שעוסק יכול לקדש שמו של בורא עולם כי לכל יהודי

בארה"ב. ישיש שחיבר במהלך חייו יצירות מוזיקליות מורכבות ביותר. העיתונאי נפגש עם המלחין הדגול פעמים רבות וראיין אותו על חייו, מחשבותיו ודעותיו. באחד הימים ביקש העיתונאי לבוא לבית המלחין, כדי לשוחח עימו, אך האיש הסביר שהערב לא ניתן להיפגש. 'התזמורת הפילהרמונית של ניו יורק היא אחת התזמורות הנודעות ביותר בארצות הברית. היא נחשבת לוותיקה ביותר בתזמורות אמריקה והיא מבצעת ערב שלם של לחנים ויצירות שלי, בהשתתפות עשרות נגנים. הם הזמינו אותי לבוא ולהשתתף בערב מוזיקלי הנחשב, אך כוחותי לא עמדו לי לטוס לניו יורק. כל מהלך הערב משודר בגלי האתר של ניו-יורק ואני רוצה לשבת בשקט ולהאזין לתזמורת הפילהרמונית'.

המראיין ביקש בכל זאת לבוא לבית הקומפוזיטור, כדי להקשיב יחד איתו לערב, המלחין הסכים. הערב היה מוצלח במיוחד. היצירות נשמעו הפלא ופלא והעיתונאי לא הצליח להסתיר את התרגשותו מקסם הנגינה וטיב ביצועה המיוחד. אך המלחין ישב בפנים מכורכמות, מאוכזב בעליל.

"כל כך יפה! איזה יצירות נפלאות!" - תהה העיתונאי - 'אז מדוע אתה לא מרוצה?"

"היה חסר להם כנר אחד מתוך 15 כנרים, הסביר הקומפוזיטור הישיש.

בכוחות גדולים להבין את דף הגמרא, יחד עם הביאור המצורף. דבר שלא מנע ממנו להראות אותות של שמחה ושיעויות רצון מלימודו.

בשלב מסוים התפתחה שיחה בין השניים והיהודי המבוגר סיפר לר"מ שבגופו מקננת מחלה חשוכת מרפא. 'כל הפרופסורים הגדולים התייאשו, אך אני שש ושמח, כי לפני מספר שנים זכיתי להתקרב ליהדות וכעת אני לומד גמרא. הלימוד ממש מחייה אותי, נותן לי טעם אמיתי לחיי. כל דף גמרא שאני מצליח להבין, מרומם את רוחי, מבלי לדאוג מה יקרה מחר'.

השניים התיידדו ודיברו בלימוד, כשהתלמיד חכם שמח לסייע לחברו החדש בהבנת סוגיות מוקשות. באחד הימים נכנס הרב לבית המדרש ומצא את חברו מדוכדך ועצוב. 'מה קרה"?, שאל.

"ישבו כאן מקודם כמה תלמידי חכמים ודיברו בלימוד, בהבנה גדולה, בעומק ובבקיאות מופלאה, חשבתי לעצמי בעוגמה: מה אני ומה הקב"ה צריך את הלימוד שלי. הרי יש לו בעולמו כל כך הרבה גדולי תורה, תלמידי חכמים מופלגים. מה התורה שלי שווה בעיני המקום, כשבקושי אני מבין דף גמרא?".

חיך הר"מ ואמר לו: 'בארוחת הבוקר קראתי קצת בעיתון על ספר חדש שהוציא לאור עיתונאי בשם זקס. מדובר בספר ביוגרפיה של אחד מגדולי המלחינים

מבין? אולי לאנשים הפשוטים אין מושג ברור מהו תפקידו המדויק טובה, אינם יכולים להבין מהו בדיוק תפקידו הבלעדי של כל יהודי בתבל. אבל מי שיצר את כל היצירה המופלאה הזאת, יודע גם יודע איזה תו שייך אך ורק לי ולך ולכל יהודי באשר הוא..."

כעבור שנה שב אותו תלמיד חכם למקום הנופש וחיפש את חברו המבוגר. סיפרו לו בצער שהוא נפטר לא מזמן. 'אבל דע לך' - אמרו לו - 'שהוא למד תורה בהתמדה גדולה עד יומו האחרון, וכל יום, לפני שהתחיל ללמוד, הוא היה אומר בשמחה גלויה: 'אני הולך לנגן כעת את החלק המיוחד והפרטי שלי ביצירה של הקב"ה'.

לכולם יש מטרה אחת, כולם עומדים סביב לקב"ה

וכל שנים עשר השבטים עם הדגלים במדבר היו מקיפים את המשכן, כדי ללמדנו, מצד אחד למרות שלכל אחד יש לו תפקיד בפני עצמו, אבל מצד שני אל לנו לשכוח שלכולם יש מטרה אחת, כולם עומדים סביב לקב"ה. וכל מטרתם לעשות נחת רוח לה'.

לכל כוכב יש לו תפקיד ומהות בפני עצמו

ואפילו בדברים הדוממים, מצאנו ענין זה שאמרו בזוהר הק' (ח"ב טז ע"א), שלכל כוכב יש שם בפני עצמו כמ"ש (תהלים

"וזאת מנין לך?"

"אני אומר לך. ליצירות שנוגנו היו דרושים 15 כנרים. היו שם רק 14 כנרים', פסק המלחין.

העיתונאי פתח במסע בירורים. התזמורת הפילהרמונית אישרה שיש להם 15 כנרים בתוך עשרות הנגנים שלה. ולא, אין סיבה לומר שדווקא בערב מוזיקלי כה חשוב חסר כנר אחד. העיתונאי לחץ שיבדקו שוב, והתשובה הגיעה. אכן ברגע האחרון לא חש כנר אחד בטוב. בערב נכחו 14 כנרים.

"איך ידעת?" - שאל העיתונאי - 'אפילו אנשי התזמורת עצמה לא שמו לב לכך. גם מנצח התזמורת בכבודו ובעצמו לא שם לב. ואתה?"

"אני הוא זה שהלחין את היצירות. לכל אחד מעשרות הנגנים ישנם תווים מיוחדים, שרק הוא מנגן אותם. מדובר בהבדלים דקיקים, שאפילו בעלי שמיעה מוזיקלית מעולה לא יבחינו בה. חוץ ממני. אני הוא זה שהלחנתי את הסימפוניה ואני הוא זה שיודע בדיוק שלכל אחד, מכל עשרות הנגנים, תפקיד מיוחד משלו, לפעמים למספר שניות, לפעמים לחצי דקה. הם השמיטו את הקטעים של אותו כנר וכך הבנתי שהוא חסר. צר לי, אך היצירה כבר לא היתה מושלמת..."

הרב האמריקאי סיים את הסיפור שקרא זה עתה בעיתון ואמר לידידו: 'אתה

בכל מה שאדם מזלזל בסוף הוא יצטרך לו

התנא הקדוש בן עזאי בא ללמד אותנו, דע לך אל תזלזל בשום אדם, אל תהי בז לכל אדם אפילו האדם הפחות ביותר אל תזלזל בו. ואל תהי מפליג לכל דבר אל תחשוב על שום דבר בעולם שהוא מיותר, שאין לך אדם שאין לו שעה שהוא מוצלחת ביותר, ואם אתה זלזלת באיזה אדם בסוף הוא יעלה לגדולה ואתה נצרך לו. שבכל מה שאדם מזלזל בסוף הוא יצטרך לו, כמו שאמרו חז"ל כל המזלזל באוכלין סוף בא לידי עניות, וכך בכל דבר בעולם, וגם תדע לך אין לך דבר שאין לו מקום כל דבר הקב"ה ברא אותו בעולם לצורך מסוים, ואין דבר שנברא לבטלה כי מי יודע אולי תצטרך באיזה זמן לאותו דבר שזלזלת בו.

רבי אלעזר בן שמוע לא זלזל בגוי בזכות זה ניצל כל היהודים

וכמו שהמדרש (קה"ר ריש פרק יא) מביא, פעם טייל רבי אלעזר על שפת הים וראה ספינה שטבעה ורק איש אחד מבני עשיו (רומאי) ניצל מתוכה, כשהוא ערום וחסר כל. בגלל מוצאו ודתו אנשים התעלמו ממצוקתו, ואמרו לו: 'הלואי שיקרה כך לכל בני עמך!'

אולם רבי אליעזר בן שמוע הוריד את מעילו העליון, וכיסה בו את האיש הרועד מקור. הוא לא הסתפק בכך ולקח איתו את האיש לביתו, נתן לו לאכול וגם

קמז'ד), 'מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא', ומדוע קרא הקב"ה שם לכל כוכב?

אלא משום שלכל כוכב יש לו תפקיד ומהות בפני עצמו, שהרי השם זה מורה על המהות של הדבר, והיות ולכל כוכב היה תפקיד ומהות אחרת, לכן כל כוכב נקרא בשם אחר.

אל תהי בז לכל אדם

כתוב במשנה בפרקי אבות (ד ג) רבי שמעון בן עזאי אומר, אל תהי בז לכל אדם, ואל תהי מפליג לכל דבר, שאין לך אדם שאין לו שעה, ואין לך דבר שאין לו מקום.

הטעם שאין את המילה אדם בלשון רבים

אם נתבונן נשים לב שאין את המילה אדם בלשון רבים אלא רק בלשון יחיד, וזה בא ללמדנו ולומר לנו כי כל אדם מיוחד בפני עצמו, הוי אומר: 'אין לך אדם שאין לו שעה ואין דבר שאין לו מקום' - לכל אדם יש מקום ויש זמן. לא בעתיד האפשרי, אלא בהווה התמידי בכל רגע הוויה שהוא. גם אם אין אתה רואה את סיבת כבודו של אדם, הרי שמוכרח הוא, שהאדם, כל אדם, נברא בצלם דמות תבניתו של הבורא. כל אדם נברא בזמנו שלו, בשעתו שלו, ובמקומו שלו בעולם. ואין לבזו לו, לא מפני העתיד, אולי ישנה מקומו, אלא על שם ההווה, על שום הווייתו המשקפת את כבוד ה'.

לקח הקיסר את מתנת היהודים והעניק אותה לרבי אלעזר, זה יהיה שלך, תמורת מאתיים הדינרים שנתת לי אז, ותמורת האוכל והשתיה שנתת לי, יינצלו כל אחיך היהודים'. כמו כן העניק לו שבעים גלימות מתנה, תמורת המעיל שנתן לו אז.

חזר רבי אלעזר לביתו, וקראו עליו חבריו את הפסוק (קהלת יא יא) 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו'.

וממעשה הזה אנחנו לומדים מה שאומר התנא בפרקי אבות (ד ג) אל תהי בז לכל אדם שאין לך אדם שאין לו שעה ובסוף אתה נצרך לו ולכן אל תזלזל באף אדם.

אסור לזלזל באף אדם

וכן המדרש (ב"ר סג ח) מספר, על איזה אדם שהיה רועה חזירים והיה אדם עלוב, וכל פעם שהיה עובר ליד הישיבה של רבי יהודה הנשיא, היו תלמידי הישיבה יוצאים ומכים אותו וזורקים עליו אבנים, לאחר הרבה שנים אותו אדם עלה לגדולה והרומאים מינו אותו למלך עליהם, והיה רוצה לנקום ביהודים, וגזר גזירות קשות על חכמי ישראל, ונעשו לישראל ניסים גדולים וניצלו מגזירותיו של אותו מלך, וקרא המלך לחכמים ואמר להם האם בגלל שבורא עולם עושה לכם ניסים אתם מזלזלים במלך? אמרו לו חכמים ברועה צאן שהיה רועה חזירים זלזלנו אבל במלך אין אנו מזלזלים, א"ל אל תזלזלו באף אדם שאתם לא יכולים לדעת מה יצא

לשנתו, צייד אותו במאתיים דינרים כדי שיוכל להסתדר עד שיחזור לביתו, וליווה אותו בדרכו בכבוד גדול.

לימים, מת הקיסר, ואותו איש שניצול מהספינה הטובעת ונפלט מול חופי ישראל, התמנה לקיסר רומי וגזר גזירה קשה על היהודים.

היהודים ששמעו על הגזירה הקשה פנו לרבי אלעזר בן שמוע והפצירו בו שילך אל הקיסר לבטל את הגזירה, ונתנו בידו ארבעת אלפים דינרים כשוחד.

אך נכנס רבי אלעזר לארמון הקיסר, קם הקיסר מכיסאו ונפל אפיים ארצה בפני רבי אלעזר.

מה מעשיך כאן? שאל הקיסר.

באתי לבקש שתבטל את הגזירה הקשה שגזרת על אחי!

סירב הקיסר ואמר: בתורה שלכם מוזכרים בני עמון ומואב לדראון עולם, כמו שכתוב (דברים כג ה) על שלא קדמו אתכם בלחם ובמים, ואילו על בני אדום, צאצאיו של עשו, כתוב 'לא תתעב אדומי כי אחיך הוא' (דברים כג ח), ואני הלא אחיכם, מצאצאי עשו אנוכי, והיהודים שעברו על דברי התורה חייבים מיתה.

אף על פי כן! התחנן רבי אלעזר ונתן בידי הקיסר את מתנת היהודים, ימחל להם ורחם עליהם'.

רבש"ע מה אני יעשה ומיד נכנס בלב של דוד המלך רעיון, לאכיש מלך גת הייתה לו בת שוטה. ומיד דוד המלך עשה עצמו כשוטה והיה צועק מבחוץ ובתו של אכיש מלך גת הייתה צועקת מבפנים. וכשראה אכיש מלך גת אמר לעבדים שלו זה לא דוד המלך, זה אדם שוטה כי דוד המלך הוא אדם חכם ופיקח ושחררו את דוד המלך, מיד עמד דוד וחיבר את המזמור (תהלים לא א) 'לדוד בשנתו את טעמו לפני אבימלך וילך אברכה את ה' בכל עת'.

דוד המלך הוצרך לקורי העכביש

וכן מספר המדרש (מדרש שוחר טוב שמואל א כ"א וילקוט שמעוני שם רמז קל"א) שדוד המלך היה בורח מפני שאול המלך שהיה מבקש להרוג את דוד, והיה דוד מסתתר במערות והיה שאול רודף אחרי דוד ומחפש את דוד במערות. פעם אחת, היה דוד מסתתר באיזה מערה, ובא שאול המלך למערה אחת בכדי לחפשו אך הוא לא נכנס מפני שראה שפתח המערה כולה סגורה בקורי עכביש. אמר שאול המלך ודאי דוד המלך לא נמצא כאן, כי אם הוא היה כאן היה עקבות בקורי עכביש, והוא לא ידע שמיד לאחר שהוא ניכנס הגיע העכביש ועשה את הקורים שלו, ולא חיפש במערה הזאת והיה מחפש בכל המערות חוץ מהמערה הזאת. בסוף אמר שאול אני ייכנס לנוח מעט במערה הזאת איפה שהיא סגורה בקורי העכביש שוודאי שם לא נמצא דוד.

ממנו, שהרי אני הייתי רועה חזירים ותראו להיכן הגעתי.

בהתחלה דוד המלך לא הבין למה ברא ה' שוטה קורי עכביש וצרעה

המדרש (שוחר טוב לד א) אומר שדוד המלך אמר לקב"ה רבוננו של עולם יש שלושה דברים שבראת, ואני לא מבין למה בראת אותם ואיזה צורך יש בהם.

א. למה בראת אדם שוטה איזה צורך יש שיהיה משוגעים בעולם?

ב. למה בראת קורי עכביש איזה צורך יש בו בעולם?

ג. למה בראת את הצרעה איזה צורך יש בה רק עוקצת בני אדם?

דוד המלך הוצרך לשטות

אמר לו הקב"ה לדוד חייך שכל מה שאמרת שאין בו צורך. אתה תצטרך לו. ומספר המדרש שדוד המלך עשה מלחמה עם אכיש מלך גת שזה היה אבימלך, ודוד המלך ניצח במלחמה והיכה את אכיש ואת כל חייליו, אחרי כמה זמן היה דוד המלך הולך לבד בדרך, ראו אותו החיילים של אכיש מלך גת, מיד הם תפשו את דוד והביאו אותו לפני אכיש מלך גת, ולקחו את החרב ונתנו ביד של אכיש מלך גת ואמרו לו חיילי. הנה דוד מלך ישראל עכשיו תעשה בו נקמה על כל מה שעשה לך, והתחיל דוד המלך לחשוב

ספר מסילת ישירים לגאון מווילנא הוא ישב ולמד בו והתעמק בו, ואמר הגאון מווילנא למדתי בספר מסילת ישירים במשך אחד עשר שנים רצופות, ולא מצאתי בו אפילו אות אחת מיותרת, ואם היה בעל המסילת ישירים חי בזמני, הייתי הולך ברגל כדי להקביל את פניו.

ומובא בשם המקובלים (אוצרות רמח"ל עמ' שכב), שהרמח"ל היה גלגול של התנא הקדוש רבי עקיבא ולכן נקבר לידו, רבי עקיבא עד גיל ארבעים היה עם הארץ, והרמח"ל נפטר בגיל ארבעים, כי בא להשלים מה שהיה חסר לרבי עקיבא.

מטרת חיבור המסילת ישירים

רבינו הרמח"ל כותב בהקדמה לספרו מסילת ישירים, 'החיבור הזה לא חיברתי ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפורסם אצלם פרסום גדול. כי לא תמצא ברוב דברי, אלא דברים שרוב בני האדם יודעים אותם ולא מסתפקים בהם כלל, אלא שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמיתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאד והשכחה רבה. על כן אין התועלת הנלקט מזה הספר יוצא מן הקריאה בו פעם אחת, כי כבר אפשר שלא ימצא הקורא בשכלו חידושים אחר קריאתו שלא היו בו לפני קריאתו, אלא מעט. אבל התועלת יוצא מן החזרה עליו וההתמדה. כי יזכרו לו הדברים האלה הנשכחים מבני האדם בטבע, וישים אל לבו חובתו אשר הוא מתעלם ממנה.'

דוד המלך הוצרך לצרעה

כנס שאול ונרדם והיה שאול יושן בפתח המערה, ודוד המלך אמר רבש"ע איך אני ינצל אני לא יכול לצאת, מיד באה צרעה ועקצה את שאול וקיפל שאול את רגלו, ומיד יצא דוד המלך וברח וניצל מן שאול.

הילולת רבנו הרמח"ל - כ"ז אייר

יום ההילולא של אחד מגדולי הצדיקים ומגדולי המקובלים שהיו בעולם, הרב הקדוש רבי משה חיים לוצאטו זצוק"ל המכונה הרמח"ל יחול בכ"ו באייר, ונפטר לפני מאתיים שבעים ושש שנים, ובתחילה היה באיטליה ואחר כך הגיע לארץ ישראל, ונקבר בעיר טבריה סמוך לקברו של התנא הקדוש רבי עקיבא.

הרמח"ל היה חי באטליה, ושם כבר בגיל צעיר התחבר לחבורה קדושה של מבקשי ה', והיו עוסקים בלימוד תורת הקבלה וכבר בגיל חמש עשרה ידע בעל פה את כל כתבי רבינו האר"י הקדוש, ובגיל עשרים כבר היה לו מגיד מן השמים מלאך המלמדו תורה, ומרוב הדברים העמוקים שכתב בגיל כל כך צעיר, גדולי הדור לא ידעו איך להתנהג איתו, וחששו שאולי כוחו מצד הטומאה, והכריחו אותו לשרוף את כל הכתבים שלו, ובגלל שהחרימו אותו היה נודד ממדינה למדינה.

הרמח"ל כתב יותר ממאה ועשרים ספרים, ואחד הספרים הכי מפורסמים שכתב הוא הספר מסילת ישירים, וכשהגיע

לידי חסידות, חסידות מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי רוח הקודש, רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים.

מסילת ישרים הוא כמו חומש, שיכולים ללמוד נערים קטנים חומש ויכול להבין לפי הבנתו, ותלמיד חכם גדול שלומד חומש ומבין בהבנה עמוקה מאוד כך ספר מסילת ישרים.

ומובא בשם גדולי הצדיקים, שכל יהודי צריך ללמוד בספר מסילת ישרים בכל יום.

יהי רצון שזכות הרב הקדוש רבי משה חיים לוצאטו בעל המסילת ישרים תעמוד לנו, להתברך בכל מילי דמיטב, ויהי רצון שלא יישמע עוד שוד ושבר בגבולנו, ומחה ה' אלוקים דמעיה מעל כל פנים, וחרפת עמו יסיר במהרה בימינו. אמן.

האדם צריך לדעת את מטרתו בעולם

ובפרק א' כותב 'יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורונו חכמינו זיכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' וליהנות מזיו שכינתו, שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא, ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא.'

הבסיס למסילת ישרים

והספר מסילת ישרים כולו מבוסס על דברי הגמרא (סוף סוטה) אמר רבי פנחס בן יאיר: תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה

מוסדות
התורה והחסד
בית מאיר

השיעור
השבועי

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיר
רחוב העצמאות 39 דובע סיטי אשדוד

ביום שלישי א' סיון
31/05/2022

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב:
058-4150707